

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยให้แก่สังคม ซึ่งอำนาจหน้าที่ดังกล่าว ได้แก่ งานสืบสวน งานสอบสวน งานปราบปรามจับกุมผู้กระทำผิด มาดำเนินคดีตามกฎหมาย (นิพนธ์ ชูแก้ว, 2541, หน้า 64) ในประเทศที่มีการพัฒนาและการปกครองระบอบประชาธิปไตย การที่นโยบายของรัฐบาลตลอดจนแบบแผน คำสั่ง กฎข้อบังคับต่าง ๆ ที่รัฐบาลแถลงและประกาศใช้ จะบรรลุวัตถุประสงค์ได้รับการสนับสนุนร่วมมือปฏิบัติตามเพียงไรหรือไม่นั้น ย่อมต้องพิจารณาจากการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายเป็นสำคัญ ซึ่งย่อมต้องขึ้นอยู่กับ การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจนั่นเอง โดยจะเห็นได้จากในปัจจุบันตำรวจได้รับมอบหมายภารกิจที่นอกเหนือจากหน้าที่ตามหลักสากลเพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐบาล ทั้งนี้เพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าตามสภาพสังคมและการเมือง (ชจร เพชรชุมชน, 2541, หน้า 2)

ตำรวจยังมีหน้าที่อยู่ในความรับผิดชอบหลายประการ ทั้งในด้านการรักษากฎหมายและบริการสังคม อันเป็นหน้าที่หลักสากลของตำรวจ ทั้งยังต้องสืบสวน จับกุม ฟ้องร้องผู้กระทำผิด ค้นหาทรัพย์สินสูญหาย รักษาระเบียบข้อบังคับกฎเกณฑ์ของสังคม และคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลอีกด้วย (ประเสริฐ เมฆมณี, 2529, หน้า 85-88) ในประเทศที่มีการพัฒนาและปกครองระบอบประชาธิปไตย การที่นโยบายของรัฐบาลตลอดจนแบบแผน คำสั่ง กฎข้อบังคับต่าง ๆ ที่รัฐบาลแถลงและประกาศใช้ จะบรรลุวัตถุประสงค์ ได้รับการสนับสนุนร่วมมือปฏิบัติตามเพียงไรหรือไม่นั้น ย่อมต้องพิจารณาจากการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายเป็นสำคัญ ซึ่งย่อมต้องขึ้นอยู่กับ การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจนั่นเอง โดยจะเห็นได้จากในปัจจุบันตำรวจได้รับมอบหมายภารกิจที่นอกเหนือจากหน้าที่ตามหลักสากลเพื่อสนองตอบนโยบายของรัฐบาล ทั้งนี้ก็เพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าตามสภาพสังคมและการเมือง (กระทรวงมหาดไทย, 2525, หน้า 101) และตามนโยบายหลักของทางรัฐบาลที่ระบุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินับแต่ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) จนถึงปัจจุบัน ในส่วนการพัฒนาความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สิน ตำรวจที่ต้องปฏิบัติหน้าที่โดยตรง ได้แก่ พนักงานสอบสวนที่ต้องดำเนินการสอบสวนคดีอาญาทุกประเภทและต้องรับผิดชอบสำนวนการสอบสวน (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2526, หน้า 121-125)

งานสอบสวนคดีอาญาเป็นภารกิจอย่างหนึ่งของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ การสอบสวนนั้นเป็นการเริ่มต้นของกระบวนการยุติธรรมของการดำเนินคดีอาญาในระบบกล่าวหา พนักงานสอบสวนซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวนคดีอาญา จึงเปรียบเสมือนการเริ่มต้นของกระบวนการยุติธรรมที่มีหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อพิสูจน์ความผิดและเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดไปสู่กระบวนการยุติธรรมขั้นต่อไป คือ อัยการ ศาล ราชทัณฑ์ หากพนักงานสอบสวนปฏิบัติงานโดยปราศจากความรู้และประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาต่อสภาวะที่เกิดขึ้นแล้วทำให้การแก้ไขจำกัคอย่างไม่เป็นธรรม (มรกต ไสระบาท, 2529, หน้า 25) หากการสอบสวนเป็นไปอย่างไม่ถูกต้อง ไม่เป็นธรรม อันเนื่องมาจากของงานสอบสวนที่ไม่ได้รับการแก้ไขสิ่งที่จะเกิดขึ้นอย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยงก็คือ ความเดือดร้อนของสังคม จากผลการศึกษาทำให้ทราบว่าตัวจักรสำคัญซึ่งเป็นด่านแรกในขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่จะรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ เพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมายคือ พนักงานสอบสวน (กิตติศักดิ์ ปานทอง, 2537)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีเจตนารมณ์เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน อันถือได้ว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ดีที่สุดเท่าที่เคยมีมาทั้งสิ้น 15 ฉบับ (สยามรัฐ สัปดาห์วิจารณ์, 2540, หน้า 15) สภาพความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างต่าง ๆ เมื่อรัฐธรรมนูญทำให้ประชาชนมีเหตุวุ่นวาย หากพนักงานสอบสวนปฏิบัติหน้าที่ไม่ยุติธรรมหรือไม่ถูกต้องตามระเบียบกฎหมายแล้ว เมื่อประชาชนรับทราบก็จะทำให้ตัวพนักงานสอบสวนได้รับผลกระทบในทางภาพลักษณ์ไม่ดี การที่กฎหมายรัฐธรรมนูญออกมาใช้บังคับ ทำให้เกิดผลกระทบต่อการทำงานของพนักงานสอบสวนในบางส่วน เนื่องจากรัฐธรรมนูญจำกัดขอบเขตอำนาจของพนักงานสอบสวนและตำรวจไว้ แต่ให้สิทธิเสรีภาพประชาชนไว้อย่างกว้างขวาง

สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีการศึกษาบทบัญญัติรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนและตำรวจมีทั้งสิ้น 23 มาตรา ได้แก่ มาตรา 6, 27, 29, 31, 32, 33, 34, 35, 37, 44, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247 และ 335 (6) (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2540, หน้า 2-5) และได้กำชับให้หน่วยงานในสังกัดซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจับกุม ควบคุม สอบสวน ปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชน แต่ปรากฏว่าตำรวจผู้ปฏิบัติงานยังมีความคิดเห็นตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญและขอบเขตการปฏิบัติงานในบางมาตราแตกต่างกัน สำนักงานตำรวจจึงได้กำหนดให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญไปในแนวทางเดียวกัน (สนอง วิฒนวรานกุล, พล.ต.อ., 2540) โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ตระหนักถึงเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

เป็นอย่างยิ่ง และเห็นว่าข้าราชการตำรวจซึ่งเป็นผู้มีบทบาทและอำนาจหน้าที่โดยตรงในการจับกุมคุมขัง ตรวจค้น สอบสวนคดีและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญอย่างถ่องแท้ เพื่อให้การปฏิบัติตามกฎหมายต่าง ๆ ที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของตำรวจสอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ เกิดความเป็นธรรมและประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดผลดีต่อราชการ หลักและแนวทางปฏิบัติตามกฎหมายแห่งรัฐธรรมนูญ

กองบัญชาการตำรวจนครบาล มีภาระหน้าที่ความรับผิดชอบในการรักษาความสงบเรียบร้อย สร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รับผิดชอบต่อประชาชนอย่างทั่วถึงเป็นธรรมและเสมอภาค มุ่งเน้นการพัฒนาการปฏิบัติงานภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพ มีพื้นที่รับผิดชอบ 1,568 ตารางกิโลเมตร มีประชากรตามสำเนาทะเบียนราษฎร 5,680,380 คน มีประชากรแฝงประมาณ 6,700,000 คน รวมเป็นประชาชนที่ต้องดูแลทั้งสิ้นประมาณ 12 ล้านคนเศษ ขณะที่กองบัญชาการตำรวจนครบาลมีกำลังพลทั้งสิ้น 22,473 นาย เป็นสัญญาบัตร 3,613 นาย และชั้นประทวน/พลตำรวจ 18,850 นาย กองบัญชาการตำรวจนครบาล แบ่งส่วนราชการออกเป็น 13 กองบังคับการ และ 2 กองกำกับการขึ้นตรง ประกอบด้วยกองบังคับการอำนวยการ, กองบังคับการตำรวจนครบาล 1-9, กองบังคับการตำรวจจราจร, กองบังคับการสายตรวจและปฏิบัติการพิเศษ, กองบังคับการตำรวจดับเพลิง, กองกำกับการสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน และศูนย์ปฏิบัติการควบคุมสั่งการและสื่อสารข้อมูล (เทียบเท่ากองกำกับการ) สำหรับในกองบังคับการตำรวจนครบาล 1-9 แบ่งออกเป็นสถานีตำรวจนครบาลจำนวน 87 สถานี มีพนักงานสอบสวนระดับรองสารวัตร (สบ 1) จำนวน 523 นาย และระดับสารวัตร (สบ 2) จำนวน 406 นาย จากจำนวนประชากรมากดังกล่าว ทำให้เกิดปัญหาสังคมตามมา คือ การลักทรัพย์ การปล้น การชิงทรัพย์ ฯลฯ ซึ่งเป็นปัญหาอาชญากรรมที่สำคัญและมีบุคคลที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมขั้นต้นของการดำเนินคดีคือ พนักงานสอบสวน (กองบัญชาการตำรวจนครบาล, 2544, หน้า 17, 24-25)

การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนประสบกับปัญหาหลายด้าน ทำให้พนักงานสอบสวนมีความรู้สึกว่ามี "ภาวะความเสียหาย" สิ่งเหล่านี้จะมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับแต่ละสถานการณ์ (นิพนธ์ ชูแก้ว, 2541) และในรอบปีงบประมาณ 2544 (1 ตุลาคม 2543 -30 กันยายน 2544) มีข้าราชการตำรวจถูกลงทัณฑ์ตั้งแต่ภาคทัณฑ์ขึ้นไป จำนวน 655 นาย ส่วนใหญ่เป็นความผิดเกี่ยวกับการบกพร่องในงานสอบสวน (กองบัญชาการตำรวจนครบาล, 2544, หน้า 37) และกรมตำรวจ (2538, หน้า 7) ได้กล่าวถึงสภาพปัญหาในงานสอบสวนไว้คือ ระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับงานสอบสวนมีขั้นตอนการปฏิบัติยุ่งยากซับซ้อนเกินความจำเป็น การจับกุม และควบคุม

ผู้ต้องหา ยังไม่เป็นไปด้วยความรอบคอบรัดกุม การปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์และการตรวจสถานที่เกิดเหตุ ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรไม่มีเจ้าหน้าที่วิทยากรตำรวจ (เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน) ในระดับสถานีตำรวจ ภาวะความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนมีปริมาณมากและผูกพันมีโอกาสที่จะเกิดข้อบกพร่องได้ง่าย ประกอบกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 ซึ่งมีเจตนารมณ์ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนมากขึ้นกว่าเดิม แต่ได้จำกัดขอบเขตอำนาจของพนักงานสอบสวนไว้ ทำให้พนักงานสอบสวนมีปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นเรื่องของระเบียบ กฎเกณฑ์ และ ขั้นตอนการปฏิบัติงานสอบสวน ซึ่งมีอยู่มากมายนั้นจะเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ จำนวนพนักงานสอบสวนกับปริมาณงานสอบสวนจะต้องสมดุลกัน ปัจจุบันตามสถานีตำรวจต่าง ๆ มีพนักงานสอบสวนจำนวนน้อยไม่เพียงพอกับปริมาณคดีที่เกิดขึ้น จะต้องมีการให้ความคุ้มครองพยานในคดีอาญาอย่างจริงจัง โดยถือเป็นหน้าที่สำคัญของพนักงานสอบสวน นอกจากนั้นควรให้พยานในคดีอาญาได้รับเงินค่าพาหนะและค่าป่วยการในการเป็นพยานในคดีอาญาในอัตราที่เหมาะสม ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาเกี่ยวกับ ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน สังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล รวมทั้งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกศึกษาตัวแปรเกี่ยวกับตำแหน่งของพนักงานสอบสวน และสถาบันการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าพนักงานสอบสวนที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน เนื่องจากมีปัจจัยภูมิหลังเกี่ยวกับอายุ อายุราชการ การศึกษา การศึกษาเพิ่มเติม สถานภาพ การสมรส รายได้ ฐานะทางครอบครัว และประสบการณ์ในการทำงาน แตกต่างกัน ซึ่งตัวแปรนี้น่าจะมีผลต่อปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน สำหรับตัวแปรเกี่ยวกับสถาบันการศึกษา พนักงานสอบสวนที่จบการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจและสถาบันการศึกษาอื่น ได้รับการอบรมศึกษาแตกต่างกัน โดยเฉพาะพนักงานสอบสวนที่จบจากสถาบันการศึกษาอื่น ศึกษาทางด้านกฎหมายมากกว่า พนักงานสอบสวนที่จบการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ เมื่อมาปฏิบัติหน้าที่พนักงานสอบสวน ตัวแปรนี้ก็น่าจะมีผลต่อปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนเช่นเดียวกัน

จากแนวคิดและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน เนื่องจากพนักงานสอบสวนซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่สัมผัสกับประชาชนโดยตรง ย่อมมีโอกาสผิดพลาดในหน้าที่ได้โดยง่าย และทำให้เกิดปัญหาอยู่เป็นประจำ เมื่อได้รับทราบปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาแล้ว ผู้วิจัยจะนำผลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน สังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาลตามความคิดเห็นของพนักงานสอบสวน จำแนกตามตำแหน่งและสถาบันการศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ระหว่างพนักงานสอบสวน ในตำแหน่งรองสารวัตร กับสารวัตร
3. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ระหว่างพนักงานสอบสวนที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ กับสถาบันอุดมศึกษาอื่น
4. เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน สังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้เป็นข้อมูลสำหรับพนักงานสอบสวนใช้ปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ของตนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งเป็นข้อมูลสำหรับกองบัญชาการตำรวจนครบาลใช้เป็นข้อมูลสำหรับอบรมสัมมนาพนักงานสอบสวนให้มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่ พนักงานสอบสวนที่ถูกต้องสอดคล้องกับหลักวิทยา

คำถามในการศึกษาค้นคว้า

1. การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน สังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาลตามความคิดเห็นของพนักงานสอบสวนจำแนกตามตำแหน่งและสถาบันการศึกษาอยู่ในระดับใด
2. ปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ระหว่างพนักงานสอบสวน ในตำแหน่งรองสารวัตร กับตำแหน่งสารวัตร แตกต่างกันหรือไม่
3. ปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ระหว่างพนักงานสอบสวน ที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจกับสถาบันอุดมศึกษาอื่น แตกต่างกันหรือไม่
4. แนวทางแก้ปัญหการปฏิบัติหน้าที่ในแต่ละด้านของพนักงานสอบสวน สังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล มีแนวทางอย่างไร

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. ปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในตำแหน่งรองสารวัตร กับตำแหน่งสารวัตร แตกต่างกัน
2. ปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ กับสถาบันอุดมศึกษาอื่น แตกต่างกัน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ขอบเขตเนื้อหา การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาสาระเกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน สังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล ตามขั้นตอนดังนี้
 - 1.1 การรับแจ้งความ
 - 1.2 การไต่ถามข้อพิพาท
 - 1.3 การเปรียบเทียบปรับ
 - 1.4 การสอบสวนปากคำ
 - 1.5 การตรวจสถานที่เกิดเหตุ
 - 1.6 การสืบสวนจับกุม
 - 1.7 การเก็บรักษาและการคืนของกลาง
 - 1.8 การประกันตัวผู้ต้องหา
 - 1.9 การทำและสรุปสำนวนการสอบสวน
 - 1.10 การเป็นพยานศาลและการติดตามพยาน
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ซึ่งเป็นพนักงานสอบสวนตำแหน่งรองสารวัตร และตำแหน่งสารวัตร ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสถานีตำรวจ สังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล จำนวน 929 คน
 - 2.2 กลุ่มตัวอย่างศึกษา ได้แก่ ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ซึ่งเป็นพนักงานสอบสวน ระดับรองสารวัตร, ระดับสารวัตร ที่สุ่มตัวอย่างมาจากประชากร แบบหลายขั้นตอน (multi stage random sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 272 คน
3. ตัวแปรที่จะศึกษา
 - 3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพของพนักงานสอบสวน ซึ่งในวิจัยนี้จำแนกดังนี้
 - 3.1.1 ตำแหน่ง

3.1.1.1 ร่องสารวัตร

3.1.1.2 สารวัตร

3.1.2 สถาบันการศึกษา

3.1.2.1 โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

3.1.2.2 สถาบันอุดมศึกษาอื่น

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน สังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล ในขั้นตอนการปฏิบัติหน้าที่ดังนี้

3.2.1 การรับแจ้งความ

3.2.2 การไต่ถามข้อพิพาท

3.2.3 การเปรียบเทียบปรับ

3.2.4 การสอบสวนปากคำ

3.2.5 การตรวจสถานที่เกิดเหตุ

3.2.6 การสืบสวนจับกุม

3.2.7 การเก็บรักษาและการคืนของกลาง

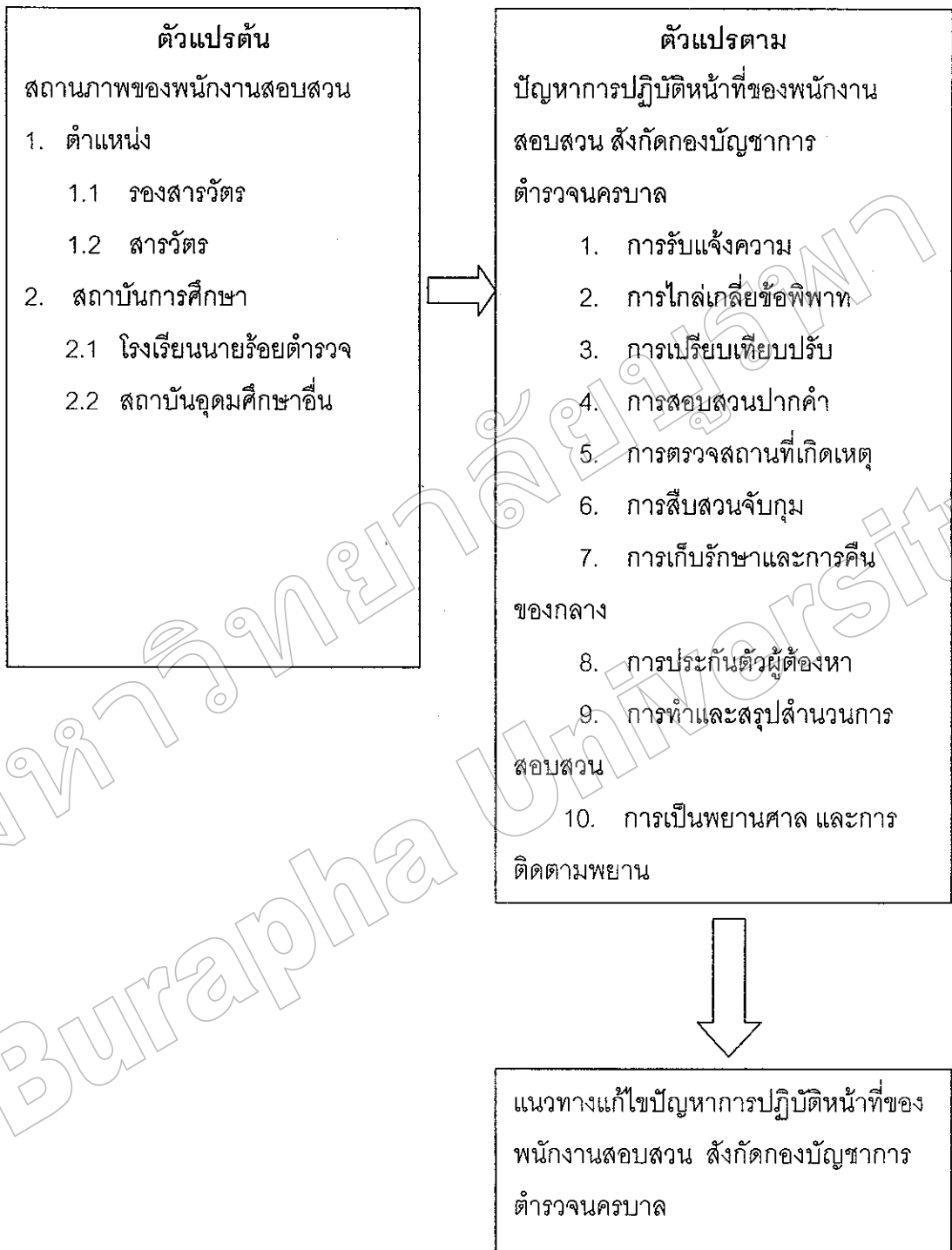
3.2.8 การประกันตัวผู้ต้องหา

3.2.9 การทำและสรุปสำนวนการสอบสวน

3.2.10 การเป็นพยานศาล และการติดตามพยาน

กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้านี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล โดยมีกรอบความคิดจากกฎหมายและระเบียบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (กรมตำรวจ) ที่ 774/2537 ลงวันที่ 7 กรกฎาคม 2537 ซึ่งกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวน อันประกอบด้วย การรับแจ้งความ การไต่ถามข้อพิพาท การเปรียบเทียบปรับ การสอบสวนปากคำ การตรวจสถานที่เกิดเหตุ การสืบสวนจับกุม การเก็บรักษาและคืนของกลาง การประกันตัวผู้ต้องหา การทำและสรุปสำนวนการสอบสวน การเป็นพยานศาลและการติดตามพยาน โดยศึกษาจากความคิดเห็นของพนักงานสอบสวน จำแนกตามตำแหน่ง และสถาบันการศึกษาเป็นตัวแปรในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังกรอบความคิดการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. ปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน หมายถึง อุปสรรคและข้อขัดข้องในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน สังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล ซึ่งในวิจัยนี้เป็นปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ตามความเห็นของพนักงานสอบสวน ในขั้นตอนการปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (กรมตำรวจ) ที่ 774/2537 ลงวันที่ 7 กรกฎาคม 2537 เรื่อง การกำหนดตำแหน่งในสถานีตำรวจ ตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สรุปโดยประมวลกับประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้วิจัยเอง สามารถสรุปหน้าที่หลักของพนักงานสอบสวน คือ การรับแจ้งความ การไต่สวนข้อพิพาท การเปรียบเทียบปรับ การสอบสวนปากคำ การตรวจสถานที่เกิดเหตุ การสืบสวนจับกุม การเก็บรักษาและคืนของกลาง การประกันตัวผู้ต้องหา การทำและสรุปสำนวนการสอบสวน การเป็นพยานศาลและการติดตามพยาน ซึ่งมีรายละเอียดแต่ละลักษณะงานของการปฏิบัติหน้าที่ดังนี้

- 1.1 การรับแจ้งความ หมายถึง ปัญหาการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการที่พนักงานสอบสวนได้รับแจ้งเหตุ หรือได้รับทราบความจากผู้เสียหาย หรือผู้รับมอบอำนาจ หรือผู้อื่นที่มาแจ้งยังสถานีตำรวจ หรือโดยวิธีอื่น เช่น โทรศัพท์ วิทยุ ฯลฯ
- 1.2 การไต่สวนข้อพิพาท หมายถึง ปัญหาการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการที่พนักงานสอบสวนเจรจาให้คู่กรณีที่ขัดแย้ง ประองดองกัน พุดจาให้ตกลงกันหรือทำให้มีส่วนร่วมกัน
- 1.3 การเปรียบเทียบปรับ หมายถึง ปัญหาการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการที่พนักงานสอบสวนทำการเปรียบเทียบปรับคดีความผิดลหุโทษ หรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าลหุโทษ หรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือมีอำนาจเปรียบเทียบปรับได้ตามกฎหมายอื่น
- 1.4 การสอบสวนปากคำ หมายถึง ปัญหาการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการที่พนักงานสอบสวนได้ทำการซักถามผู้เกี่ยวข้องในคดี เช่น ผู้กล่าวหา ผู้ต้องหา พยาน โดยทำตามระเบียบวิธีการที่กฎหมายกำหนด
- 1.5 การตรวจสถานที่เกิดเหตุ หมายถึง ปัญหาการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการที่พนักงานสอบสวนออกไปตรวจดูสถานที่เกิดเหตุ เพื่อให้ได้เห็นสภาพของสถานที่ ทางเข้าออกของคนร้าย หรือค้นหาวัตถุพยาน หรือพยานบุคคล เพื่อเป็นแนวทางสะกดวงและเกิดผลในการสอบสวน

1.6 การสืบสวนจับกุมผู้กระทำผิด หมายถึง ปัญหาการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการที่พนักงานสอบสวนได้แสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานเพื่อจับกุมผู้กระทำผิด หรือสงสัยว่ากระทำผิดในทางอาญา หรือจับตามหมายจับ ตลอดจนการมอบหมายให้ผู้อื่นสืบสวนจับกุมแทน

1.7 การเก็บรักษาและการคืนของกลาง หมายถึง ปัญหาการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการที่พนักงานสอบสวนได้เก็บหรือยึดวัตถุใด ๆ หรือทรัพย์สินซึ่งตกมาอยู่ในความคุ้มครองโดยอำนาจแห่งกฎหมาย หรือโดยหน้าที่ในทางราชการและยึดไว้เป็นของกลางเพื่อพิสูจน์ในทางคดี หรือเพื่อจัดการอย่างอื่น รวมถึงการคืนของกลางให้กับบุคคลที่มีสิทธิ

1.8 การประกันตัวผู้ต้องหา หมายถึง ปัญหาการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการอนุญาตให้ผู้ต้องหาเป็นอิสระพ้นจากการควบคุมของพนักงานสอบสวนช่วงระยะเวลาหนึ่ง

1.9 การทำและสรุปสำนวนการสอบสวน หมายถึง ปัญหาการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการที่พนักงานสอบสวนได้จัดทำเอกสารขึ้นตามอำนาจหน้าที่ เพื่อเป็นหลักฐานแสดงถึงข้อเท็จจริงต่าง ๆ ในคดี ตลอดจนมีความเห็นทางคดีควรจะสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องผู้ต้องหา

1.10 การเป็นพยานศาลและการติดตามพยาน หมายถึง ปัญหาการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการที่พนักงานสอบสวนไปให้การต่อศาล ในฐานะเป็นพยานในคดีและการนำพยานในคดีมาให้การต่อศาล

2. แนวทางการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน หมายถึง ความคิดเห็นของพนักงานสอบสวนที่มีต่อแนวทางการปฏิบัติงาน หรือการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานการสอบสวนแต่ละลักษณะงานการสอบสวนของพนักงานสอบสวน

3. พนักงานสอบสวน หมายถึง ข้าราชการตำรวจผู้ปฏิบัติหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวน ในสถานีตำรวจนครบาล ซึ่งในวิจัยนี้จำแนกสถานภาพของพนักงานสอบสวนเพื่อเป็นตัวแปรในการศึกษา ดังนี้

3.1 ตำแหน่ง หมายถึง ฐานะตามบทบาทหน้าที่พนักงานสอบสวน ซึ่งในวิจัยนี้จำแนกเป็น 2 ลักษณะตำแหน่ง ดังนี้

3.1.1 รองสารวัตร (สบ 1) หมายถึง ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่ดำรงตำแหน่งรองสารวัตรสอบสวนในสถานีตำรวจนครบาล และได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ในสอบสวนทุกคดี

3.1.2 สารวัตร (สบ 2) หมายถึง ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่ดำรงตำแหน่งสารวัตรสอบสวนในสถานีตำรวจนครบาล และได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ในสอบสวนทุกคดี โดยเฉพาะคดีที่มีอัตราโทษสูง หรือ คดีอุกฉกรรจ์

3.2 สถาบันการศึกษา หมายถึง แหล่งสำเร็จการศึกษาของพนักงานสอบสวน ซึ่ง
ในวิจัยนี้จำแนกเป็น 2 ลักษณะสถาบันการศึกษา ดังนี้

3.2.1 โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

3.2.2 สถาบันอุดมศึกษาอื่น

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University